

O delu arhivov in zborovanjih

Zaupanje in dostopnost – spremembe pri upravljanju dokumentarnega in arhivskega gradiva v digitalnem dobi. XLII. mednarodna konferenca okrogle mize arhivov (CITRA), Oslo 11.–18. 9. 2010

Mednarodna konferenca okrogle mize arhivov je bila letos posvečena vsem vidikom arhivskega gradiva v digitalni dobi – od zaupanja, dostopnosti do odprte družbe in demokracije. Mednarodnemu arhivskemu svetu (MAS) je kljub recesiji uspelo doseči, da so bile na konferenci zastopane vse svetovne regije in velika večina držav. Norveški organizacijski komite se je pri organiziranju konference izkazal z izjemno pozornostjo in severnjaško natančnostjo kljub kompleksnosti konference. Konferenca je bila sestavljena iz različnih dogodkov. Vključevala je od sestankov komisij, branž, uredniških odborov, sekcij in birojev MAS-a do plenarnih zasedanj, debatnih forumov, pa letne generalne skupščine MAS-a. Prvi dnevi so bili namenjeni sestankom, sledila jim je konferenca, zadnji dan pa je bil namenjen letni generalni skupščini.

Sestanek revizijske komisije ACOM

Revizijska (oz. nadzorna) komisija (Audit Commission – ACOM) je imela sestanek 13. 9. Sestanek je vodil novi predsednik komisije Atakilty Assefa Asgedom (direktor etiopskega Nacionalnega arhiva in knjižnice). Udeležili pa smo se ga še člani komisije Karel Velle (direktor belgijskega Nacionalnega arhiva, dosedanji predsednik komisije), Jari Lybeck (vodja informatikov v finskem Nacionalnem arhivu) in Matevž Košir. Uvodnim pozdravom in predstavitvi članov komisije v novi sestavi je sledila izvolitev podpredsednika in tajnika komisije v skladu s 47. členom konstitucije MAS-a. Nato smo pregledali poročilo komisije za leto 2009 in uskladili zadnje pripombe. Do srede meseca julija je ACOM večinoma že končal nadzorne postopke in pripravil prve verzije poročil. Komisija ima široke pristojnosti, predvsem pa je njena naloga ovrednotenje programov MAS-a ter zunanje in notranje komunikacije. Evalvacija programov, dela s človeškimi viri, odnosov med organi MAS-a, branžami, sekcijami, komunikacijo (interno ter eksterno), učinke partnerstva itd. Od zadnjega zasedanja letne skupščine na Malti so bile opravljene štiri vsebinske evalvacije: 1. ustreznosti strukture, ki podpira profesionalne dejavnosti MAS-a, ki jo je predlagal izvršni biro, delo programske komisije in

evalvacijo projektov, ki jih je odobrila in financirala programska komisija; 2. vodenja: primerjavi vlog in pristojnosti izvršnega biroja in upravne komisije ter identifikaciji odgovornosti, vrzeli in prekrivanj; 3. ustreznosti komunikacije s člani MAS in evalvacijo nove spletne strani. Vsak od članov je pripravil evalvacijo enega od področij. Obsežno skupno poročilo, v katerem smo izpostavili prednosti, priložnosti, šibkosti in tveganja, vsebuje tudi priporočila komisije za vsako od navedenih področij.

Sledilo je oblikovanje strateškega programa ACOM za obdobje 2011–2014 v skladu s strateško direktivo MAS-a za obdobje 2008–2018 in šestimi ključnimi cilji ter dveletnim poslovnim načrtom MAS-a ter projekti, ki jim je programska komisija MAS-a namenila finančno podporo. ACOM name-rava spremljati implementacijo programa, pa tudi evalvirati uspešnost poslanstva MAS, cilje in uresničevanje le-teh s precizno kvantifikacijo rezultatov. Če cilji ne bi bili doseženi, bo ACOM analiziral vzroke in predlagal aktivnosti in druge korekcije. Na sestanku smo določili prioriteta področja, ki bodo evalvirana v naslednjem obdobju, in štiri revizije z vrha seznama prioritet, ki bodo opravljene v letu 2011. Komisija bo pri tem skrbela za realistične kriterije, jasne cilje, tarče, časovne roke in pripravila potrebna poročila za izvršni komite in letno generalno zasedanje MAS-a. Komisija bo pridobila tudi nekaj priročnikov za evalvacijo. Določen je bil tudi način izvedbe evalvacije, določeni so bili okvirni kriteriji ter potrebna dokumentacija, ki naj bi jo vsebovala poročila. Komisija bo izrazito pozorna na relevantnost, zanesljivost in zadostnost evidenc. Sklepi revizij morajo temeljiti na dokumentiranih revizijskih dokazih in morajo voditi k razumnim sklepom. Dokončna razdelitev nalog in določitev rokov za leto 2011 bo sledila v začetku meseca oktobra letos. Čeprav je komisija v skladu s konstitucijo MAS-a neodvisna od drugih organov MAS-a in del evalvacij opravlja diskretno, je pri njenem delu pomembno konstruktivno sodelovanje s sekretariatom MAS-a. Zato je sledil sestanek komisije z generalnim sekretarjem MAS-a Davidom Leitchom, namenjen delu komisije in nekaterim predlogom za evalvacijo, ki naj bi jo opravil sekretariat. Generalni sekretar je komisiji zagotovil, da ima komisija proste roke pri svojem delu in pravico zahtevati vse dokumente, ki nastajajo pri delu MAS-a, ne glede na njihovo morebitno zaupnost: to mora varovati. Komisija bo pridobila in preučila tudi vse notranje revizije, opravljene od leta 2000.

Generalna skupščina EURBICE

14. 9. dopoldne je bilo generalno zasedanja EURBICE – evropske branže MAS-a. Zasedanje je vodila mag. Angelika Manne Haritz (predsednica EURBICE, sicer namestnica predsednika Nemškega zveznega arhiva). Po potrditvi dnevnega reda je bilo na vrsti sprejetje zapisnika zadnjega zasedanja generalne skupščine EURBICE na Malti 20. 11. 2009.¹ Začel se je postopek za spremembo konstitucije EURBICE; pripombe bodo sprejemali do začetka leta 2012. Podano je bilo finančno poročilo za leto 2009. EURBICA nima svojega zakladnika in zanjo te naloge opravlja zakladnik MAS-a, to pa je glede na njena skromna sredstva tudi razumljivo. EURBICA je prejela denar (prejela ga je od MAS-a) za obdobje 2009/10 namenila za organizacijo 8. Evropske arhivske konference v Ženevi, ki je bila aprila 2010. MAS financira tudi nekaj projektov EURBICE. Za projekt EURONOMOS (arhivski predpisi evropskih držav na internetu) v letu 2009 ni prejela nobenih sredstev, čeprav ji je MAS namenil 5000 EUR, vendar pa pogodba še ni bila podpisana.

Sledila je točka o spletni strani EURBICE: za spletno stran bo odslej v tehničnem smislu skrbel Jean-Marc Comment, arhivski kolega iz švicarskega Državnega arhiva. EURBICA je dobila svoj prostor v okviru nove spletne strani MAS-a. Za vsebinski del strani pa mora poskrbeti izvršni komite EURBICE. Predstavljene so bile tudi možnosti, ki jih vsem omogoča nova spletna stran. Četrta točka skupščine so bile volitve novega izvršnega komiteja. Predlog, ki je bil oblikovan pred skupščino, je bil potrjen. Do leta 2012 bodo izvršni komite sestavljali: predsednica Angelika Manne Haritz (Državni arhiv Nemčije), Karel Velle (Državni arhiv Belgije; tudi sekretar EURBICE), Ivar Fonnes (Državni arhiv Norveške), Joan Boadas I Raset (Arhivsko društvo Katalonije), Luis R. Ensenat Calderon (Državni arhiv Španije), Natalija Glažar (Arhiv Republike Slovenije), George P. MacKenzie (Državni arhiv Škotske) in Maria Spankova (Državni arhiv Slovaške).

Predstavljeni so bili trije glavni projekti EURBICE: 1. izobraževanje učiteljev, 2. EURONOMOS in 3. APEnet. Največ je bilo govora o zadnjih dveh. Projekt EURONOMOS je po zamenjavi vodstva francoskega nacionalnega arhiva v težavah, saj je odreklo dosedanje podporo projektu in je zato zadnje leto projekt miroval. V zvezi s projektom APEnet,² v okviru katerega so ustanove iz 12 članic EU (tudi Arhiv Republike Slovenije) EURBICA načrtuje za pri-

hodnje leto pripravo priročnika in dveh delavnic, ene spomladi, druge pa v okviru CITRE tudi za članice EURBICE, ki niso v Evropski uniji. Finančna sredstva za delavnici bo prispeval MAS. V okviru projekta je načrtovana tudi povezava z EUROPEANO.

V sodelovanju s sekcijo MAS-a Arhivskih društev (SPA, nosilec projekta) sodeluje v projektu oblikovanja profesionalnih kompetenc tudi EURBICA – v tem okviru je bila 14. 10. 2010 organizirana delavnica v Helsinkih; njen cilj je priprava priročnika.

Točka razno je vključevala dve točki: razpravo, ki bo odprta na letošnji generalni skupščini MAS-a in zadeva nadaljnje funkcioniranje in »reorganizacijo« CITRE. V letu 2010 so bile v Evropi organizirane tri velike in vsebinsko bogate konference:

- 8. Evropska arhivska konferenca v Ženevi (aprila 2010) o digitalnem arhiviranju,

- konferenca v Haagu z naslovom »Arhivi brez meja« ob 100. obletnici prvega arhivskega kongresa leta 1910 (avgusta 2010),

- konferenca CITRE v Oslu (septembra 2010).

Zato se zdi MAS-u potrebno odpreti razpravo, kako najučinkoviteje organizirati konference in okrogle mize arhivov v prihodnje – razpravo o tem bo vodila Margaret Crockett (MAS).

Razprava bo končana leta 2012 na kongresu.

Druga točka v okviru točke Razno pa je bila opozorilo na obravnavo Splošne deklaracije o arhivih, ki jo je potem v naslednjih dneh v okviru CITRE obravnavala generalna skupščina MAS-a.

Naslednja generalna skupščina EURBICE bo leta 2012, najverjetneje nekje v Evropi.

Konferenca

14. 9. je bila v popoldanskih urah otvoritev konference; odprla sta jo generalni direktor Norveškega nacionalnega arhiva Ivar Fonnes in predsednica biroja CITRE Nolda Romer-Kenepa. Pozdravila sta blizu 300 udeležencev iz več kot 150 držav in izrazila veselje zaradi dobre udeležbe in zanimivih referatov v programu. Ivar Fonnes je v otvoritvenem nagovoru poudaril, da je dolžnost družbe oblikovati okvir za upravljanje digitalnega dokumentarnega in arhivskega gradiva, ki bo omogočalo zanesljivost in verodostojnost. Sledila je otvoritvena plenarna seja s tremi referati, v katerih so skušali osvetliti sedanji čas in aktualizirati vlogo arhivov v današnji vse bolj dinamični družbi. Prvi referent je bil Randall Jimerson, profesor na oddelku za zgodovino in direktor programa arhivistike in poslovanja s spisi na magistrskem študiju zahodne washingtonske Univerze. Njegov referat je imel naslov »Moč arhivov in digitalna prihodnost, podpora demokraciji in človekovim pravicam«. Orisal je razvoj arhivov v odnosu do komunikacij vse od srednjeveških listin do sodobnih računalniških zapi-

¹ Več o tem glej: Natalija Glažar: Konferenca CITRA na Malti ter dogajanje v ICA/EURBICA, Arhivi 33, št. 1, 2010, str. 153-161.

² Več o projektu glej www.APEnet.eu

sov. Drugi referent je bil Jan Egeland, direktor Norveškega inštituta za mednarodne zadeve, nekdanji namestnik generalnega sekretarja Združenih narodov za humanitarne zadeve. Naslov njegovega referata je bil »Medkulturna komunikacija za presežanje globalnih sprememb.« Tretji in zadnji referent uvodnega plenarnega dela je bil Sven Mollekleiv, predsednik norveškega Rdečega križa. Njegov referat je imel naslov »Zbiranje in širjenje vitalnih informacij v digitalni obliki v obdobju katastrofe«. Referent se je posvetil vprašanju, kako zaupati informaciji in pomenu transparentnosti. Kako ohraniti pravo informacijo in hkrati poskrbeti za verodostojnost le-te v prihodnosti. To je ilustriral s primeri naravnih nesreč in vojnih konfliktov in informacij o pogrešanih osebah, ki jih zbira Rdeči križ. Opozoril je na problem napačnih in delnih informacij. Predstavil je tudi nekaj primerov zlorab arhivov in arhivskega gradiva. Zato morata biti nalogi arhivov hranjenje celostne informacije in skrb za verodostojnost le-te.

15. 9. zjutraj je bila druga plenarna seja; namenjena je bila praktičnim izkušnjam in perspektivam. V uvodni plenarni seji sta bila dva referata. Ivar Fønnes generalni direktor Norveškega nacionalnega arhiva je imel predavanje z naslovom »Ali lahko zaupamo gradivu v digitalni obliki? Vloga arhivista pri oblikovanju okvira verodostojnosti za upravljanje digitalnega gradiva.« V uvodnem videu je avtor predstavil na nekoliko šaljev način, kako močno je razvoj tehnologije spremenil vlogo arhivista. Tveganja morajo biti kontrolirana, saj ne bo več papirnega gradiva, ravnanje z digitalnim gradivom pa mora ohranjati verodostojnost. V nadaljevanju je še predstavil projekt norveškega elektronskega arhiva ter implementacijo standardov v sistem in implementacijo pravnih rešitev. Prva verzija bo pripravljena leta 2012. Sledil je referat Daniela J. Carona, direktorja Kanadske nacionalne knjižnice in Kanadskega državnega arhiva z naslovom »Modernizacija in dokumentiranje družbe v digitalnem okolju«. Referent je pod drobnogled vzel arhivske postopke v svetu velikih sprememb, ki jih prinašajo tehnološke spremembe.

Sestanek delovne skupine MAS-a za premeščene arhive

Prve ideje za oblikovanje delovne skupine so bile izražene na mednarodnem arhivskem kongresu na Dunaju leta 2004,³ zaživele pa so šele po CITRI leta 2009 na Malti. Kot član sem se udeležil sestanka delovne skupine MAS-a za premeščene arhive (Displaced Archives). Skupino vodi Abdelmadjid Chikhi, ki je v nadaljevanju na paralelni sekciji o arhivih in

državljskih pravicah podal tudi vsebino prvega dela sestanka. Delovna skupina se je razdelila na dva dela. Prvi del skupine bo aktualiziral poročilo UNESCO, ki je bilo objavljeno leta 1998 v RAMP Study (Records and Archives Management Programme) in ga je pripravil dr. Leopold Auer. Drugi del skupine pa bo pripravil analizo primerov in najboljših praks, ki zadevajo navedena vprašanja.

Državljske pravice v digitalni dobi

Tretja paralelna sekcija je nosila naslov Državljske pravice v digitalni dobi. Sekcijo je vodil Jussi Nuorteva, generalni direktor Finskega državnega arhiva. V uvodu je izpostavil vprašanje, kako slediti arhivskemu etičnemu kodeksu, da bi arhivi reflektirali družbo v celoti in ne le posameznih družbenih skupin. Sledili so pol ure trajajoči referati.

Prvega je imela Maria Paz Vergara iz Čila, specialistka za arhive s področja človekovih pravic, naslov pa je bil »Arhivi in človekove pravice«. Predstavila je pomen arhivov s področja človekovih pravic ob primeru Čila. Pokazala je izjemni pomen arhivov, ki nastajajo zunaj državnih institucij. Podrobneje je predstavila arhiv Vikariata solidarnosti – komiteja za mir. Ta je deloval v obdobju med letoma 1976 do 1992, in to v ozračju nenehnih groženj. Deloval je v okviru cerkvenih institucij, ki so se zavemale za človekove pravice. Njegovo gradivo je izjemno pomembno, saj je vikariat zbral podatke o tisočih v času diktature izginulih, pogrešanih in ubitih osebah. Dosjeki o 45 tisoč osebah vsebujejo dokumente zelo različnih provenienc, dokumente, ki so jih posredovali sorodniki, poročila socialnih centrov itd. To gradivo je danes zelo pomembno, saj so oblasti v obdobju diktature zanikale, da bi te osebe sploh obstajale. Arhiv vključuje tudi zelo bogat videoarhiv. Po demokratizaciji je upravljanje tega arhiva prevzela neodvisna arhivska ustanova, ki ima štiri arhivske centre; ti nadaljujejo delo vikariata v demokratičnih razmerah. Njihova naloga je poleg varovanja in skrbi za gradivo tudi skrb za učinkovito obujanje spomina in ohranjanje resnice o obdobju diktature. Zelo pomembno vlogo je arhiv odigral pri rehabilitaciji še živih žrtev in drugi popravi krivic, saj je bilo na podlagi gradiva izdanih na tisoče sodnih odločb. Od leta 2003 je ta arhiv uvrščen v tako imenovani Unescov »Spomin človeštva«. Danes je velik del gradiva digitaliziran in tudi dostopen na spletu.⁴ Gre za tragično zgodovino, ki pa se mora ohraniti, saj si ne smemo zatiskati oči pred tem, kar se je zgodilo v preteklosti. Soočenje z zgodovino, ki se ne bi smela več ponoviti, je pomembno. Če ne poznamo zgodovine, se lahko ponovi, je sklenila referentka.

³ Arhivi in družba – pravni in politični vidiki premeščenega arhivskega gradiva. *Arhivi* 27 (2004), št. 2, str. 359-360.

⁴ www.archivovicaria.cl

Naslednji referat je imel Abdelmajid Chikhi, generalni direktor alžirskega državnega arhiva in predsednik PARBICE, z naslovom »**Premeščeni arhivi – globalne spremembe**«. Referat je bil zelo dobro koncipiran in je izhajal iz splošnega, nato pa se je usmeril na konkretnejše primere. Najprej je ugotovil, da se vsi strinjamo, da so arhivi spomin človeštva. Človeštvo brez spomina bi bilo nesposobno načrtovati prihodnost, zato je skrb za arhive nujna. Čeprav naj bi človeštvo načelno napredovalo, pa so obdobja, ki so nasprotna in temna. Vendar morajo biti v arhivih ohranjene tudi tragedije – da se ohranja tudi tisto, iz česar je vidno, kaj je tisto, kar je vodilo človeštvo v nasilje, ubijanje. Ta temna obdobja kršitev človekovih pravic v zgodovini pa skušajo marsikdaj prikriti.

Vprašanje premeščenih arhivov je marsikdaj povezano prav s temi temnimi obdobji. Arhivi so bili v teh obdobjih (ali kmalu po njih) preseljeni iz tega ali drugega razloga z ozemlja ene države na ozemlje druge. S tem se danes tako pred arhivsko skupnost kot pred politiko postavlja vprašanje reševanja teh problemov. Čeprav je problematika premeščenih arhivov stara, pa je skoraj ne rešujejo, v veliki meri so arhivi celo nedostopni. Zato je tudi znotraj MAS-a nastala pobuda za reševanje te problematike. Ne gre za postavljanje vprašanja, zakaj so bili arhivi odpeljani, in obtoževanja, temveč gre za to, da je treba poiskati rešitve. Referent je razmišljanje nadaljeval z alternativami, kot so: gradivo ni dostopno ali le delno dostopno oziroma popolnoma dostopno na ozemlju države, ki je gradivo odpeljala. Pri zadnjem pa se še vedno odpira vprašanje, ali je dostop res popoln? Morda je alternativa kopiranje dokumentov v celoti ali vsaj v večjih sklopih. Da bi raziskovalcem omogočili delo. Po mnenju referenta je edini pravi okvir za strokovno reševanje teh vprašanj MAS, saj ima strokovno avtoriteto, zato je bila dana pobuda, da bi začeli to za zdaj povsem strokovno akcijo.

Za splošen uspeh akcije pa je potrebno:

- tako MAS kot vsak član in arhiv morajo delovati za ozaveščanje družbe o navedeni problematiki,
- s tem v zvezi je treba biti potrpežljiv, saj je težko pričakovati, da bodo problemi, ki jih rešujemo že desetletja, rešeni čez noč, a ozaveščanje in vztrajnost sta prava pot,
- prvi korak pri reševanju navedene problematike je izdelava popolnih kopij, katerih izdelava bo v nekaterih primerih nujna saj vsebine lahko zadevajo dve ali več držav,
- dokumenti morajo postati vsaj dostopni raziskovalcem in zainteresirani javnosti nato pa naj se pristopi k reševanju vprašanj njihovega vračanja,
- MAS bo začel praktično akcijo za spodbuditev dialoga in postavitev novih temeljev za reševanje navedene problematike; zbral in aktualiziral bo zahteve; to bo naloga delovne skupine,

- ena od pobud je tudi oblikovanje mednarodnega finančnega sklada v okviru MAS-a za financiranje reševanja navedene problematike.

Referent je nato še na kratko omenil problematiko arhivskega gradiva, odpeljanega iz Alžirije, ki je v Franciji in niti ni dostopno.

Referent je na koncu apeliral na zavest strokovne arhivske skupnosti, da se dejavno loti reševanja navedene problematike.

Sledil je referat Nomuse Zimu iz Južnoafriške republike o poslovanju z dokumentarnim gradivom, kot odgovornosti za dobro upravljanje in zaščito človekovih pravic. Govorila je o potrebi po enakih možnostih za vse državljane, o mehanizmih za pomoč posameznikom in to povezala z odgovornostjo pri poslovanju z dokumentarnim gradivom in ravnanju z arhivskim gradivom. Pri tem je opozorila na pomen ustrezne valorizacije, kot tudi skrbi za elektronsko gradivo. Opozorila je, da razmere v Afriki niso rožnate, da je zakonodaja slaba, prav tako opremljenost arhivov, saj delujejo v finančno izjemno skromnih razmerah, čeprav je prav tu arhivsko gradivo nemalokrat močno povezano z varovanjem in kršitvami človekovih pravic. Za ilustracijo je navedla primer iz državnega arhiva v Zimbabveju. Tam naj bi imeli le en osebni računalnik z dostopom do interneta.

Ob koncu je bila živahna diskusija o vseh referatih. Rdeča nit vseh je bila, da morajo države povzeti dobre prakse iz drugih držav, da naj MAS poskuša pridobiti sredstva za podobne projekte iz različnih fundacij in drugih organizacij, Evropske unije ... Kot primer take dobre prakse so bili omenjeni projekt raziskovalne infrastrukture za zgodovino holokavsta in še nekateri podobni projekti. Zelo zanimive so bile tudi druge paralelne sekcije, posebno tista, namenjena arhivom in družabnim omrežjem.

Elektronsko arhiviranje

V prvem popoldanskem plenarnem predavanju je Luciana Duranti, profesorica arhivistike iz Univerze Britanske Kolumbije v Kanadi, predstavila projekt InterPARES, Projekt InterPARES je sedaj že v tretji fazi (prva 1999–2001, druga 2002–2006, tretja 2007–2012). Prvi del projekta je osrednjo pozornost namenil dokumentarnemu gradivu podatkovnih baz in dokumentarnih sistemov, drugi del gradivu, nastalemu v dinamičnih in interaktivnih okoljih, tretji pa teoriji in metodam digitalnega hranjenja – za dolgoročno hrambo. Prav tako je namen projekta implementacija metod in teorije na konkretnih primerih. Osrednjo pozornost namenja vprašanjem, kateri dejavniki vplivajo na tip implementacije, primerne za posamezno arhivsko gradivo oziroma posamezen kontekst, in kakšne spretnosti in znanja za to potrebujejo arhivisti. Namen projekta je oblikovati koncepte, načela in

metode in vzpostaviti mrežo dobrih praks. Glavni namen je iskanje rešitev za hranjenje elektronskega gradiva ob upoštevanju kulturnega, upravnega, pravnega in funkcionalnega konteksta. Rezultati projekta naj bi bili uporabljeni tudi pri načrtovanju izobraževanja.

Drugi popoldanski plenarni referat je imel Andreas Kellerhals, generalni direktor Švicarskega zveznega arhiva. Predstavil je rezultate 8. Evropske arhivske konference v Ženevi z naslovom Digitalno arhiviranje (april 2010). Na konferenci je bilo kar 130 referatov, namenjenih problematiki digitalnih arhivov. Konferenca je pokazala, da se je povprečno znanje o ravnanju z elektronskimi arhivi močno izboljšalo, da pa arhivisti rešujejo enake probleme na različne načine, kljub temu pa so razvili enotne standarde. Ključno vprašanje je, kaj ohraniti. Tako valorizacija, odbiranje in škartiranje postajajo v ravnanju z elektronskim gradivom vse pomembnejši. Dostopnost do gradiva prek spleta bo postala – oziroma že postaja realnost. Potrebno bo razmisliti o tradicionalnih pristopih in jih uskladiti z novimi zahtevami. Kažejo se potrebe po novih znanjih in tehnikah. Arhivisti imajo dobro izhodišče, vse dokler delujejo na temelju tradicij, hkrati pa so odprti za tehnologijo. Tehnologija je pomembna, vendar so bistvene zadeve tehnološke družbe vedno v relaciji s človeškim vedenjem, kadar je soočeno s tehnologijo. Referent je ugotovil, da je bila konferenca uspešna in da bi glavni sklep lahko bil, da elektronsko arhiviranje ne sme biti le zadeva nekaterih specialistov, ampak celotne arhivske skupnosti.

Digitalni arhivi, preprosti in robustni

Prva popoldanska paralelna sekcija je imela naslov »Digitalni arhivi, preprosti in robustni«. Vodila jo je Julliane Mikoletzky, vodja arhiva dunajske tehniške univerze.

Prvi referat je imel Raivo Ruusalepp, svetovalec iz estonskega gospodarskega arhiva. Osrednjo pozornost je namenil predvsem vprašanju kriterijev verodostojnosti pri elektronskem gradivu, kot so ga oblikovali pri projektu PROTAGE, v okviru katerega si prizadevajo za nove pristope pri dolgotrajnem digitalnemu hranjenju, ki naj bi bili dovolj preprosti za uporabnike. Pristop projekta temelji na avtonomni proaktivni programski opremi, ki deluje neodvisno od strojne in drugih tehnologij programske opreme. Projekt ima za izhodišče razvijanje modela, ki je osredinjen na elektronsko skladišče, tam pa tudi upravlja digitalne objekte.⁵ Referent je posebej opozoril na pomen kriterijev verodostojnosti. Jon Garde iz Journala IT iz Velike Britanije in sekretar foruma DLM, je predstavil MoReq 2010. MoReq 2 se je sicer pokazal kot zelo uspešen (prevaja se v 12 jezikov itd.), opo-

zoril pa je, da ima veliko zahtev in da so stroški za uvajanje teh visoki. Zato je namen MoReqa 2010 po standardu MoReq 2 postaviti še fleksibilnejši in preprostejši »standard«, oblikovan glede na specifične zahteve. Imel naj bi strukturo gradnikov. MoReq 2010 naj bi hkrati posvetil osrednjo pozornost interoperabilnosti. Pri pripravi sodelujejo poleg foruma DLM tudi komisije EU in MAS-a. MoReq 2010 naj bi bil objavljen le v spletni različici. Potem je Anne Mette Dorum iz Državnega arhiva Norveške predstavila norveški standard Noark 5.⁶ Noark je sličen kot MoReq, a vendar različen, saj izhaja iz različne tradicije. Noark 4 je bil namenjen javni upravi, podobno kot je bil v Nemčiji razvit sistem DOMEA. Okvir Noarka je določen z norveškim arhivskim zakonom. Upravi, tako državna kot občinska, morata uporabljati Noark. Referentka je tudi ugotovila, da je Noark jasnejši kot MoReq in da se razvoj MoReqa z MoReqom 2010 približuje standardu Noark 5.

PARBICA – skrb za dokumentarno (in arhivsko) gradivo

V popoldanskih urah sem se udeležil predstavitve zelo uspešnega projekta MAS-a v državah v razvoju. Orodje za pomoč pri urejanju in hranjenju dokumentarnega gradiva, namenjeno dobremu upravljanju v državah v razvoju.⁷ Orodje je bilo razvito v okviru PARBICE⁸, pacifiške branže MAS, pri čem pa je glavno vlogo odigrala Avstralija, ki je projekt tudi financirala. Namen orodja je izboljšanje skrbi za arhive – orodje je namenjeno pacifiškim arhivistom, da bi z njim opremili javne službe in s tem izboljšali hranjenje dokumentarnega gradiva v teh ustanovah. Izpostavlja pomen jasnih procedur, jasne arhivske politike, ki jo izvajajo usposobljeni uslužbenci. V središču projekta v tej fazi je pomoč pacifiškim državam in organizacijam pri uvajanju ustreznih rešitev za hranjenje dokumentarnega in arhivskega gradiva v elektronski obliki. Ker se je projekt izkazal za izjemno uspešnega, sta se vanj vključili tudi francoska vlada in programska komisija MAS-a in ga začeli uvajati v državah v razvoju s francoščino kot govornim jezikom. O projektu, njegovih izhodiščih, praktičnih izkušnjah in nadaljnjem uvajanju so govorili Ross Gibbs, generalni direktor Državnega arhiva Avstralije, Setareki Tale, direktor državnega arhiva na Fidžiju, Hamidou Diallo, direktor Državnega arhiva Burkine Faso in Christine Martinez kot predstavnica Francoskega arhivskega društva.

⁶ Angleška verzija standarda Noark 5 je dosegljiva na: http://www.arkivverket.no/arkivverket/Offentlig_forvaltning/Noark/Noark-5/English-version

⁷ http://www.parbica.org/Toolkit%20pages/Toolkit_Intropage.htm

⁸ <http://www.parbica.org>

⁵ Glej: www.protage.eu

Arhivistika

Plenarna seja 16. 9. je prinesla enega od teoretičnih vrhuncev konference. Prvi je bil referat Terryja Cooka, profesorja na Univerzi v Manitobi (Kanada), namenjen vprašanju načela provenience v digitalni dobi. Drugi referat pa je imela Maria Luisa Conde Villaverde iz Španije; govorila je o arhivski znanosti v kontekstu metapodatkov.⁹

Veliki zasebni arhivi

Paralelno sekcijo, ki je sledila, je vodil Martin Berendese. Posvečena je bila varovanju elektronskega gradiva velikih podjetij. Imela je naslov »Zasebni sektor: arhivi in gradivo v elektronski obliki – upravljanje in odgovornost«. Najprej je bil predstavljen arhiv podjetja Kraft Foods. Predstavila ga je direktorica Becky Haglund Tousey. Podjetje je staro 100 let in je ta hip drugo največje živilsko podjetje na svetu, prodaja v 170 državah sveta in ima 140.000 zaposlenih. Svoj arhiv ima organiziran globalno. Arhiv osrednjo pozornost namenja sedanjim in pričakovanim poslovnim potrebam, varovanju zaščitenih znamk podjetja ter skrbi za ugled podjetja. Arhiv je v dinamičnem razmerju z vsemi regijami po svetu, v katerih deluje podjetje. Izvaja valorizacijo gradiva predvsem v duhu ciljev svoje dejavnosti. Hraní arhivsko gradivo v vseh oblikah, od papirnega, avdiovizualnega do elektronskega gradiva v različnih formatih: zagotavlja njegovo avtentičnost in dolgoročno hrambo. Gradivo hranijo decentralizirano (ZDA, Avstralija, Nemčija...), upoštevajo pa tudi lokalne potrebe, vendar ima mreža osrednji nadzor. Vsi arhivi uporabljajo skupen elektronski vmesnik. Intranet omogoča vsem zaposlenim dostop do tistega gradiva, ki ni zaprto (zaradi poslovne skrivnosti, avtorskih pravic ipd.). Imajo tri vrste elektronskih skladišč: skladišče digitalnih slik, skladišče metapodatkov o arhivskem gradivu v fizičnem gradivu in skladišče gradiva v elektronski obliki. Vsako ima svoj javni/interni in svoj zaprti del. Pri tem skrbijo za dobro povezavo med gradivom v digitalni in fizični obliki. Možnost elektronskega dostopa za vse je povečala vidnost arhiva, njegov pomen in sodelovanje zaposlenih.

Naslednji referent je bil Jan Gronbech, predstavnik podjetja Google. V uvodu je postregel z nekaterimi osupljivimi številkami o milijardah informacij, ki se vsako sekundo naložijo na njihove strežnike, pa o tem, da je vsako minuto na YouTube naloženih za več kot 24 ur videoposnetkov, itd. Navedel je še nekaj podatkov o ustanovitvi podjetja in njegovem neslu-

tenem razvoju. Pri tem je vzel za izhodišče misel, »da težimo k preceenjevanju kratkoročnih učinkov tehnologij in podcenjevanju dolgoročnih.« Njegov nastop je bil sicer osupljiv, kot se za enega od direktorjev tako velikega podjetja spodobi, vendar pa se je v diskusiji, ki se je dotaknila tako pravnih kot tudi drugih plati izkazalo, da dolgoročna politika podjetja pri arhiviranju podatkov ni enoznačna niti ni jasno definirana.

Tretje podjetje, ki je predstavilo svoj arhiv, posebno arhiv svojih spletnih strani je bilo Coca-cola. Predstavitev je vodil Philip Mooney, direktor komisije za dediščino pri tem podjetju. Predstavil je tako arhiviranje plakatov kot tudi spletnih strani. Arhiviranje spletnih strani so začeli v formatu Adobe PDF, to pa ni omogočalo interaktivnosti. Nato so se povezali s superračunalniškim centrom v San Diegu. Podjetje Hanzo Archives je že predtem za druga podjetja izdelalo produkt, ki je omogočal arhiviranje spletnih strani skupaj z njihovimi interaktivnimi funkcijami. Pred tremi leti so tudi oni uvedli tak način arhiviranja spletnih strani. Spletne strani arhivirajo četrtletno – arhivirajo več kot 500 spletnih strani svojih znamk. Arhivirajo tudi spletne strani, ki jih imajo v nekaterih »tujih« državah – od Nemčije, Južne Afrike do Japonske in Kitajske. Arhiviranih imajo že več kot milijon svojih spletnih strani, več kot dva milijona videov itd. Diskusija je pokazala, da je pomen arhivov zasebnega sektorja, posebno še globalnih podjetij, zelo pomemben in eden od rezultatov je bilo tudi napovedano sodelovanje MAS-a z nekaterimi od teh velikih podjetij, kot npr. z Googlom, pri arhivskih vprašanjih. Kot primer dobre prakse je bilo v diskusiji predstavljeno »živo« arhiviranje spletnih strani. Zanimanje pa je zbudil tudi program spletne kontinuitete (»web continuity«). Veliko izkušenj z njim ima Britanski državni arhiv. Pri programu spletne kontinuitete ima pomembno vlogo fundacija »Internet Memory Foundation«, ki je razvila platformo »ArchiveNet« (ATN). V Sloveniji naj bi imela stike z Narodno in univerzitetno knjižnico.

Letna Generalna skupščina Mednarodnega arhivskega sveta

Prvo zasedanje generalne skupščine MAS-a je vodil predsednik MAS-a Ian Wilson, ki se mu je z dopoldanskim zasedanjem mandat tudi iztekel. Ian Wilson je bil predsednik od leta 2008 (z dveletnim mandatom). Po ugotovitvi sklepčnosti, je imel Ian Wilson kratek uvodni nagovor. Glavna njegova ugotovitev je bila, da se MAS spreminja. Da se je v zadnjih letih reorganiziral, da se krepi vloga močnega izvršnega odbora in da bi moral po njegovem mnenju ohraniti svojo vlogo. Dotaknil se je tudi finančne situacije. Povedal je, da je boljša kot v preteklosti, a se kaže še dodatna potreba po stabilizaciji, saj finance

⁹ O konferenci glej tudi Članek z naslovom: Splošna deklaracija o arhivih in sodobna arhivska paradigma, v tej številki publikacije Arhivi.

Henri Zuber na letni generalni skupščini MAS podaja poročilo o aktivnosti MAS v letu 2009.

MAS-a slonijo le na nekaj virih, to pa povečuje tveganje, če bi kateri od teh usahnil. To naj bi poskušali doseči s povečevanjem in večjo uravnoteženostjo finančnih virov. V vsakem primeru pa so za MAS pomembni številni sponzorji, organizatorji kongresov, konferenc in drugih sestankov in tisti, ki podpirajo delo sekretariata. Po konsolidaciji MAS-a se sedaj odpira diskusija o prenovi konferenc CITRE, ki bo trajala do kongresa v Brisbanu. Wilson se je dotaknil tudi procesa oblikovanja nove moderne in dinamične spletne strani. Ta je v veliki meri že izdelana, a še ni uradno v uporabi, neuradno pa v nekaterih segmentih že deluje. Sledila sta potrditev dnevnega reda in sprejetje zapisnika preteklega zasedanja, ki je bilo 20. novembra 2009 na Malti. Pa še kratka poročila.

Henri Zuber je predstavil kratko pregledno poročilo o dejavnosti v letu 2009; da ne bi bil predolg, je omenil le glavne konference, katerih soorganizator je bil MAS – na primer v Ženevi in Edinburgu – sodelovanje v delovnih skupinah EU, razvoj kompetenčnega modela, povečanje vidnosti MAS-a, sodelovanje z UNESCO-m, oblikovanje deklaracije itd.

Sledilo je poročilo podpredsednika branž MAS-a. Sestavljeno je bilo iz sedmih poročil regionalnih branž. Povzetek vseh je bil, da se članstvo v branžah povečuje, prav tako se posamezne finančno utrjujejo, sodelujejo v številnih projektih, pri teh prevzemajo tudi del stroškov, saj jim je uspelo priti do novih

virov; to je tudi prava pot. Poleg tega je pomembna redna in aktivna komunikacija med branžami in MAS-om na način preseganja kulturnih razlik in jezikovnih ovir med regijami.

Podpredsednik sekcij je podal poročilo, iz katerega je viden velik prispevek k delovanju MAS-a, ki deluje vendarle dokaj enotno, posebno prek projektov, ki so pomembni za vse. Kot na primer projekti izobraževanja, do specialnih projektov, posvečenih parlamentarnim, športnim, literarnim arhivom ipd. Paleta projektov je res zelo pestra, saj obsega od reševanja vprašanj, povezanih z avtorskimi pravicami, do projektov valorizacije gradiva univerzitetnih arhivov. Predstavljen je bil samo pregled poročil, ki bodo vsa objavljena. Govornik pa je predlagal, naj člani MAS-a poročila tudi zares preberejo, odprto, proaktivno in učinkovito.

Potem so predsedniki posameznih delovnih skupin predstavili tudi delovanje v zadnjem letu.

George MacKenzie je v imenu delovne skupine predstavil projekt ATOM, ki je ena od uspešnih zgodb MAS-a. Prva popolnoma delujoča verzija programa je nared in člani delovne skupine opogumljajo vse, naj ga začnejo uporabljati. Program so v Franciji že testirali in izvedli tudi dinamičen test. Verzija 1.1. bo izrazito robustna in uporabniško naravnana verzija. ATOM je »globalen« program. Oblikoval bo skupnost, je narejen na podlagi odprte kode in bo vse v lastništvu skupnosti. Predvidevajo, da bo programa

v uporabi v različnih jezikih in različnih pisavah. Govornik je priporočil, naj si ga vsi ogledajo in podprejo pri njegovem razvoju.

Trudy Peterson je predstavila delovanje delovne skupine za človekove pravice. V preteklem letu so osrednjo pozornost namenili predvsem institucijam, ki hranijo gradivo, povezano s človekovimi pravicami. Organizirali so tudi dve konferenci, pri tem je posebej poudarila predvsem veliko konferenco z naslovom »Arhivi brez meja« (Den Haag, avgust 2010), saj so bili predstavljeni številni pomembni referenti. Konferenca je bila dobro obiskana. Na njej so obravnavali arhive kot neme pričče, arhive mednarodnih sodišč za vojne zločine, za človekove pravice ipd. To zadeva tudi prostor nekdanje Jugoslavije. Delovna skupina si prizadeva za svoj časopis, sicer tesno sodelujejo z UNESCO-m, pripravljajo seznam arhivov s področja človekovih pravic. Pri tem bodo posebno pozorni na majhne arhive, ki hranijo tovrstno gradivo. Popisali so že več kot 1000 institucij, pri tem pa si pomagajo predvsem s sponzorskimi sredstvi.

Abdelmajid Chikhi je podal poročilo delovne skupine za »premeščene arhive«. Delovna skupina se je začela oblikovati po CITRI na Malti novembra 2009. Skupina je imela v tem obdobju dve srečanji (drugo v Oslu). Oblikuje delovni načrt, dokončan bo v kratkem. Delovna skupina naj bi bila tudi prostor za konfrontacijo različnih mnenj o navedeni problematiki, mnenja pa naj bi bila predvsem konstruktivna. Želja je tudi oblikovanje posebnega finančnega sklada v okviru MAS-a, iz katerega bi dobili denar izdelavo kopij.

Novo spletno stran (<http://new.ica.org/>) sta predstavila David Leitch in Christine Martinez. Stran je bila sicer (poskusno) na voljo že pred enim letom, ker pa še ni končana, povzroča precej neprijetnosti. Do konca leta naj bi bila aktivna le ena spletna stran, na kateri naj bi bilo vse, kar je že bilo na stari strani, in še veliko drugega. Bistvena novost pa so interni deli za člane MAS-a, sekcij, branž, člane delovnih skupin ipd., ki so zavarovani z gesli in so že operativni. Tako bo poleg informacij predstavljala tudi orodje za interno komuniciranje MAS-a. Stran bo večjezična; če bodo poslani primerne vsebine (v katerem koli jeziku), bodo objavljene na strani. Predstavljene so bile še vsebine nove spletne strani in njene operativne možnosti.

Podpredsednica MAS-a za CITRO Nolda Romer Kenepa je podala organizacijsko poročilo. Oblikovan je bil tudi vprašalnik, ki bo poslan vsem članom – o tem, ali udeležbo na CITRI še bolj odpreti, podobno kot za kongres, ali frekvenco nekoliko podaljšati ipd. Gostitelj za leto 2013 zato še ne bo predlagan, dokler se ne analizira rezultata ankete. Z organizacijo konference v Oslu so bili zelo zadovoljni, prihodnje leto (2011) pa bo konferenca v Toledu.

Ross Gibbs je predstavil priprave na kongres MAS-a leta 2012 v Brisbanu v Avstraliji. S pripravo kongresa so v njihovem državnem arhivu že močno zaposleni, sodelujejo tudi z avstralskim arhivskim društvom. Kongres bo nedvomno zelo množičen, saj bo hkrati tudi kongres za azijsko-pacifiško območje (obsega od Avstralije do Kitajske, Japonske in Fidžija). Tako bo to nedvomno zelo velik kongres in programski komite je že začel resno delo, prav tako je aktivna že spletna stran kongresa.

Lewis Bellardo je predstavil delovanje programske komisije MAS-a. Komisija trenutno podpira in financira oziroma sofinancira okoli 40 projektov. Pri tem programska komisija tesno sodeluje s fondom FIDA (fond MAS-a za mednarodni razvoj arhivov – »Fund for the International Development of Archives«).

Generalna skupščina je potrdila nove konstitucije za branži SARBICA in PARBICA, potrdila je ustanovitev sekcije za literarne arhive, podano je bilo revizijsko poročilo o financah, imenovan je bil novi podpredsednik MAS-a za področje financ Andreas Kellerhals (direktor Švicarskega zveznega arhiva). Podano je bilo finančno poročilo za zadnje leto. Podano in sprejeto je bilo delovno poročilo delovne skupine o članarini; postopoma – v treh letih – naj bi prešli na nekoliko popravljen sistem. Sicer pa sistem deluje in do septembra je bilo prejetih več kot 90% članarin. Kar zadeva volitve itd., odslej se bo glasovalo po elektronski pošti, tako da bodo imele vse članice možnost povedati svoje o problematiki.

Dosedanji predsednik revizijske komisije (ACOM) Karel Velle je podal poročilo komisije za leto 2010. Poročilo se je nanašalo na štiri revidirana področja: aktivnosti programske komisije, vodenje in strukturo MAS-a, notranjo in zunanjo komunikacijo MAS-a in politiko človeških virov MAS-a.

Volilna komisija je predstavila rezultate volitev v letu 2010, ki jih je potrdila generalna skupščina: za predsednika MAS-a je bil izvoljen Martin Berendse, generalni direktor Nizozemskega državnega arhiva; za podpredsednico za področje marketinga je bila izvoljena Vu Thi Minh Huong, generalna direktorica Vietnamskega državnega arhiva; za podpredsednika MAS-a za program je bil izvoljen Lewis Bellardo, svetovalec direktorja Državnega arhiva ZDA; za podpredsednika MAS-a za finance je bil izvoljen Andreas Kellerhals, direktor Švicarskega zveznega arhiva; za vodjo revizijske komisije je bil izvoljen Atakilty Assefa Asgedom, direktor Etiopskega državnega arhiva; za biro CITRE sta bila izvoljena Eugenio Bustos Ruz, predsednik Arhivskega društva Čila in Abdelmajid Chikhi, direktor Državnega arhiva Alžirije; za člana revizijske komisije sta bila izvoljena Karel Velle (direktor Belgijskega državnega arhiva) in Matevž Košir.

Sledil je popoldanski del zasedanja generalne skupščine; začel se je z uvodnim nagovorom novega predsednika MAS-a Martina Berendseja. Glavni poudarki njegovega govora so bili, da je po obdobju konsolidacije znotraj MAS-a prišel čas, da se MAS pozornost nameni spremembam v družbi za partnerstva in povezave s tistimi, s katerimi MAS povezujejo skupni interesi, da bo MAS s prenovljeno globalno mrežo lahko uspešno odgovoril na izzive časa. Poudaril je pomen sekcij in branž. Cilj predsedovanja bo krepitev partnerstev z UNESCOm, Združenimi narodi, komisijo za človekove pravice, OECD-jem, Svetovno banko, IMF-om itd. Pomembno je doseči tudi večjo podporo politikov. Tem je tudi namenjena Splošna deklaracija o arhivih. Končal je z mislijo, ki jo je izrekel Dirk Graswinckel: »Arhivist je oseba, ki misli predvsem na prihodnost«. Sledili so še kratek pozdravi na novo izvoljenih podpredsednikov MAS-a.

Generalna skupščina je potem sprejela pravila nove sekcije mestnih in regionalnih arhivov in možnosti članstva tudi za druge skupine zunaj dosedanjih kategorij. S tem bi bil dodatno priznan pomen mestnih in regionalnih arhivov, ki jih imajo ti tudi v lokalnem okolju. Generalna skupščina je potrdila, da je treba nadaljevati pripravo sprememb konstitucij in drugih pravilnikov, ki se nanašajo na bodoče članstvo (tako imenovano A-3) mestnih in regionalnih arhivov v MAS-u. Dokončna odločitev bo sprejeta naslednje leto v Toledu.

Generalna skupščina je sprejela finančni načrt MAS za leto 2011. Sprejet je bil tudi načrt za analizo možnosti za pridobivanje sponzorskih prihodkov MAS. Analizo in predloge bosta pripravili poslovni šoli iz Pariza in Šanghaja.

Po razpravi je bila v okviru 21. točke dnevnega reda generalne skupščine sprejeta dokončna verzija Splošne deklaracije o arhivih. Pomemben dokument naj bi postal ena temeljnih usmeritev za arhivsko politiko. Deklaracijo bo uvrstil na svojo skupščino tudi UNESCO, da bo s tem pridobila tudi status deklaracije UNESCA.

Obravnavani so bili tudi poročilo o stanju arhivov na Haitiju in kratkoročni ter dolgoročni načrti za pomoč in rekonstrukcijo arhivov po potresu.

Potrjeni so bili novi člani MAS-a. Pred koncem je sledilo še povabilo na CITRO 2011 v Toledo v Španiji.

Kar zadeva spremljevalni program je bil posebno zanimiv obisk Državnega arhiva Norveške; ta ima vsa arhivska skladišča v skali globoko pod zemljo (seveda primerno izolirana).

Matevž Košir

Mednarodna konferenca »20 let delovanja Mednarodnega arhivskega raziskovalnega tabora« Nemzetközi konferencia »20 éves a szlovén-magyar nemzetközi Levéltári Kutatótábor«, 24. in 25. szeptember 2010

Letos mineva natanko 20 let od organizacije prvega mednarodnega arhivskega raziskovalnega tabora. Zaradi tega so se organizatorji odločili, da je prav, da je visoki jubilej tudi primerno zaznamovan z dvo-dnevno mednarodno konferenco ter strokovno ekskurzijo. Konferenca je bila del projekta Evropske unije, in sicer Skupna bogastva naše preteklosti – živa dediščina / Múltunk közös értékei – élő örökségünk. Potekala je v Monoštru, Zalaegerszegu, Dobrovniku in Lendavi. Na konferenco so bili povabljeni vsi, ki so v preteklih dvajsetih letih sodelovali pri organizaciji taborov, ter nekdanji udeleženci taborov.

Z obiskom in pozdravom nas je počastil tudi g. Drago Šiftar, generalni konzul Republike Slovenije na Madžarskem. V naši družbi je bil že četrtrič, saj je bil v svojem mandatu reden obiskovalec arhivskih taborov. Mladim udeležencem tabora in organizatorjem je zaželel še veliko taborov in predvsem užitka pri raziskovalnem delu na terenu. Pozdrave iz slovenskega ministrstva za kulturo je prenesel g. László Göncz, poslanec v slovenskem parlamentu, ki je bil kar osemnajst let reden obiskovalec in spremljevalec taborov. Zahvalil se je vsem, ki so v preteklih dvajsetih letih kakorkoli sodelovali pri organizaciji. Po njegovem mnenju je bil tabor v preteklosti pomemben tudi zato, ker se je rojeval hkrati z demokratičnimi spremembami v tem prostoru in osamosvojitvijo Republike Slovenije. Zaradi teh taborov je postalo tudi razmišljanje o zgodovini, manjšinski skupnosti, manjšinskih politikah in vzgajanju mladine oz. vključevanju le-te v tovrstne dejavnosti drugačno. Po njegovi oceni je bil prav to najpomembnejši dosežek tabora v širšem pomenu. Zato so lahko vsi resnično ponosni na teh dvajset let. Organizatorjem je zaželel uspešne, pomembne in odmevne tabore.

Prvi dan konference je minil v znamenju referatov; strokovni vodje in nekdanji udeleženci tabora so predstavili tabor iz različnih zornih kotov – strokovnega, pedagoškega, raziskovalnega, vzgojnega. Na programu je bilo devet referatov. Prispevali so jih András Bertalan Székely (ministrstvo za upravo in pravosodje v Budimpešti): *Slovensko-madžarski odnosi po tranziciji s posebnim ozirom na narodnost*, dr. László Göncz (poslanec madžarske narodne skupnosti v slovenskem parlamentu): *Nekaj misli o delu in vrednotah slovensko-madžarskega mednarodnega raziskovalnega tabora z 20-letno preteklostjo*, dr. László Németh Sándor (Državni arhiv Madžarske v Budimpešti): *Zgodovina iz »žabje perspektive« oziroma strokovni (arhivski) prispevek arhivskih raziskovalnih taborov*, dr. Peter Pavel Klasinc